

QUARTA CONTROVERSIA GENERALIS

DE CONCILIIIS

QUATUOR LIBRIS EXPLICATA

PRÆFATIO

Sacrorum Conciliorum auctoritatem, quæ semper in Ecclesia magna fuit, adversus multiplices hæreticorum fraudes et calumniâs, his libris pro viribus defensurus, antequam ad rem ipsam aggrediar, pauca quædam putavi esse dicenda de summa atque incredibili calliditate, quam ad hanc elevandam auctoritatem Satanae administri nostris temporibus adhibuerunt. Etenim quoniam sacrosancta Conciliorum auctoritas in Ecclesia Catholica, ut par erat, semper eminebat, et sæpe in maximis rerum perturbationibus ad dissipandas errorum tenebras, quasi fulgor quidam salutaris illuxit, non existimavit hostis humani generis posse diutius se discordias in Ecclesia serere, et schismata, atque hæreses conservare et propagare, nisi judicia Ecclesiastica de medio tolleret; et cathedram illam everteret, ex qua Christus ipse per homines sonans, et judicans, omnes fidei controversias, litesque componit.

Itaque Lutheranos excitavit homines, ut ad fallendum paratos, ita projectos ad mentiendum; qui quidem, cum initio nullo modo fieri posse crederent, ut summus Pontifex ad indicendum generale Concilium adduceretur, cœperunt ipsi magna contentione simul et Pontificem graviter accusare, et adversus eundem Pontificem Concilii generalis opem implorare. Ita enim fore arbitrabantur, ut et quæcumque vellent scelera atque flagitia, quamvis falsa et incredibilia, de Pontifice libere spargere, et eum apud omnes Christianas nationes reum maximorum criminum facere sibi liceret, et ipsi interim non Ecclesiæ hostes esse, ut re ipsa erant, sed viri amantes pietatis, fideique zelum habere, quippe qui Concilii auctoritatem agnoscerent, ab omnibus judicarentur. Quocirca tot, et tam atrocibus calumniis, et maledictis, et voce, et litteris Christi vicarium oneraverunt, ut permultis, magnisque nationibus plane persuaserint, eum non Christianum præselem, sed Christi juratum hostem, atque adeo ipsum verum, et proprie dictum Antichristum esse.

Orationem certe immensam susciperem, si ea mendacia percensere vellem, quibus hæretici hujus temporis in omnibus pene libris, et sermonibus suis Apostolicæ sedis Pontificem impudentissime asperserunt, unum solum aut alterum exempli causa attingam. Martinus Lutherus in libro de Ecclesia prope extremum : « Papa, inquit, Scripturam sacram, in cœno, et pulvere sepeliit, et doctrinam Christianam pene integram delevit. » Exstat libellus de primatu Papæ scriptus nomine totius Synodi Smalchaldicæ, auctore, ut arbitror, Philippo, quo in libro, præclara illa Synodus Lutheranorum ab hoc mendacio exorditus : « Papa, inquit, arrogat sibi auctoritatem condendi leges de cultibus, de mutatione Sacramentorum, de doctrina, et vult suos articulos, sua decreta, suas leges existimari pares legibus divinis. » Et infra : « Arrogat sibi Papa divinam auctoritatem, quia sumit sibi jus mutandi doctrinam Christi, et cultus a Deo institutos, et suam doctrinam, et suos cultus vult observari tamquam divina. »

At quod Sacramentum, quem cultum a Deo institutum, quem doctrinæ articulum Papa mutavit ? Et quis ille Pontifex fuit, qui suas leges divinis legibus exæquavit ? An non videmus quotidie Pontificias leges, vel ab iisdem, qui tulerunt, vel a successoribus, si tempus id postulet, abrogari ? Quæ vero divina lex ab ullo unquam Pontifice legitur abrogata ? Sed nolo in ejusmodi nugis tempus amittere. Hoc affirmo, similibus mendaciis plenos esse libros Lutheranorum, eaque apud illos, non ut res saltem dubias, sed ut oracula certissima litteris, et sermone omnium celebrari. Qui tamen initio, ut dicebam, ne omnino alieni ab Ecclesia Catholica esse viderentur, quanto plus auctoritatis detrahebant Pontifici, tanto amplius Concilio tribuebant. Exstat Lutheri ipsius ad generale Concilium provocatio. Exstant comitia imperialia, Augustana, Norimbergensia, Spirensia, Ratisbonensia, Wormatiensia, aliaque nonnulla, in quibus Lutherani generale Concilium sæpius postularunt.

At ne forte molestum sit, si tempus in tam variis tot comitorum actis recitandis conteramus, proferam tibi, Lector, ipsorum protestantium testimonium, quod ad initium ejus libri, qui Protestatio adversus Concilium Tridentinum inscribitur, continetur : « Profitemur, inquit, ac protestamur nos adherere, ac semper adhæsisse protestationi, et appellationi R. Patris D. Lutheri ab injustissimo, violentissimoque judicio Pontificis, ac omnium ejus factionis judicium, ad liberum Christianum, legitimum, ac in Spiritu Sancto congregatum Concilium. Qui processus protestatio, et appellatio fuit postea unanimiter, ac multoties a nostris Ecclesiis renovatus, et in aliquot etiam imperialibus conventibus ab omnibus stati-

bus comprobatus. » Hæc ipsorum sunt verba, quibus, ut vides, affirmant, Lutherum primo, deinde Ecclesias suas, postremo etiam Principes, sibi addictos, a Pontificis sententia ad Concilii judicium sæpius appellasse.

Sed quamdiu existimas, in sententia ista expetendi Concilii permanserint ? Quamdiu nullum futurum esse Concilium speraverunt. Nam simul ac Paulus Pontifex ejus nominis Tertius, Concilium generale ad Tridentinum indixit, et ejusdem Concilii fundamenta jaci, et initia quædam apparere cœperunt, continuo illi mutata sententia, vel potius, quam ante simulaverant, aperte prodita, Concilium improbare, a Conciliis appellare, nec solum recentia, sed etiam vetera omnia reprehendere ? et ipsum Tridentinum, vixdum inchoatum, invectivis, censuris, protestationibus, calumniis quoque, et mendaciis opprimere studuerunt, ut si fieri posset, prius Concilium illud hæreticorum astutia solveretur, quam Catholicorum diligentia coalesceret.

Ita vero esse, ut dico, testes mihi sunt omnes, qui legerunt librum de Conciliis a Luthero illo ipso tempore conscriptum, libellum Philippi Melanchthonis de causis, cur Lutherani ad Concilium non accesserint ; librum Protestationis 54 Ministrorum : librum Illyrici de norma, ac praxi Concilii : Denique Martini Kemnitii examen Tridentini Concilii, Consilium Caroli Molinæ super eodem non admittendo Concilio ; antidotum Joannis Calvini contra ejusdem venena Concilii. Sed operæ pretium erit ex istis ipsis, quos nominavimus, auctoribus, aliquid proponere, ut ex eorum verbis et testimonio cognoscas, quanti fiant ab illis Ecclesiæ Concilia, quæ paulo ante tantopere flagitaverant.

Igitur Martinus Lutherus, cum fama accepisset, indictum esse Concilium, continuo arrepto calamo, librum confecit, atque inscripsit, de Conciliis : credo, ut ageret Deo gratias, et Ecclesiæ gratularetur, atque omnes ad Concilium invitaret. Nihil minus ; summa enim libri est, nihil esse opus Conciliis, cum etiam vetera illa sanctissima et celeberrima erraverint, et quilibet Parochi, et Ludimagistri non minus possint in Ecclesia, quam quævis maxima, et numerosissima Concilia. Orditur a Concilio illo sine controversia antiquissimo et sanctissimo, quod Apostoli Hierosolymis celebraverunt ; et quoniam in eo Concilio Apostoli decreverunt abstinendum esse a sanguine, et suffocato, ad has angustias nos redigit, ut vel ab his cibis nos abstineamus, vel aperte fateamur, liberum esse Concilio summo ac primo non obedire. Deinde, graviter exponit quanta calamitas esset, non vesci deinceps capreis, leporibus, cervis, cuniculis, anseribus, turdis, cæterisque aviculis, et quod miserius est, abstinere

lucanicis, aliisque farciminibus, et jusculis etiam quibusdam, quæ non solum pipere condiuntur, sed etiam sanguine (ut ipse loquitur, qui ista bene norat) vel liquido tinguntur, vel crasso, et coagulato infarciuntur.

Quia vero tam gravis jactura nullo modo subeunda Luthero esse videbatur, inde effecit, non esse Apostolico decreto obtemperandum. Ex quo rursus ita conclusit; ergo liberum est nobis omnia alia Concilia relinquere, et sic liberi sumus ab omnibus Conciliis. Præclare omnino: quasi vero quia non tenemur ea Concilii lege, quæ solum ad tempus data fuerat, jam nullis aliis Conciliorum legibus teneamur.

Pergit deinde ad Nicænum I Concilium, cujus in Ecclesia Catholica semper summa auctoritas fuit, ac de canonibus ejus Concilii loquens: « Hi omnes, inquit, articuli, fœnum, stramen, ligna, stipulæ fuerunt. » Et infra: « De illis ligneis articulis reliquæ manserunt, quasi aliqui titiones, nempe articulus de festo Paschatis. » Hic nimirum est honor, quem habet Luthero antiquissimo et celeberrimo Concilio, ut ejus decreta ligna, fœnum, stipulas, titiones appellet. Sed parum esset, si tantum non necessarios, ac supervacaneos eos canones diceret, et non etiam periculosos, impossibiles, inter se contrarios, ac pugnantes esse contenderet. Quia enim vetat Concilium, ne qui se abscederunt, sacris Ordinibus initiarentur; et simul imperat hominibus sacratis, ne ullam omnino domi suæ feminam habeant, præter matrem aut sororem: « Hic prorsus, inquit Luthero, non intelligo sanctum Spiritum in hoc Concilio, si illi pro idoneis non sunt reputandi in ministerio Ecclesiastico, qui se ipsos castrant ad vitanda libidinum incendia; et rursus illi etiam non sunt idonei, qui ad evincendos carnis stimulos habent, aut ducunt uxores; quo res tandem cadet? An debet Episcopus, aut Concionator illum intolerabilem ardorem, et æstum amoris illiciti sustinere, et neque conjugio, neque castratione se ab his periculis liberare? » Quasi vero, Luthero, nihil sit medium, inter conjugium et castrationem. Quo pacto igitur, Paulus, Joannes, Jacobus, Apostoli ceteri, Ambrosius, Hieronymus, Gregorius, et quid enumero singulos homines? quo pacto, inquam, tot millia Sanctorum, neque se ipsi abscederunt, et tamen usque ad vitæ finem uxoribus caruerunt? nimirum precibus, jejuniis, labore assiduo, non membrorum abscissione gloriosa certamina superantur.

Sed audiamus, quam honorifice de hoc eodem Nicæno Concilio sub finem hujus loci loquatur Luthero: « An vero, inquit, nihil aliud est negotii Spiritui Sancto in Conciliis, quam ut impossibilibus, periculosis, non necessariis legibus suos ministros obstringat, et oneret? » Quæ cum

ita sint, vides certe, Lector, quanti faciat Luthero Conciliorum auctoritatem, cum decreta Nicæni Concilii, quo nullum est magis a Patribus omnibus laudatum, lignea, non necessaria, periculosa, impossibilia, inter se pugnantia, ac demum stramen, fœnum, stipulas, titiones ore impudentissimo appellare non vereatur. Quid, quod omnia Concilia ita extenuat, ut cum eis Parochorum industriam, et Ludimagistrorum auctoritatem comparet? « Putasne, inquit, adeo esse tenue, aut augustum officium Parochi, aut Ludimoderatoris, ut non possint aliqua ex parte conferri ad Concilia? Dicam et quiddam amplius, majus lumen accedit doctrinæ Christianæ ex Catechismo puerili, quam ex omnibus Conciliis. » Et infra: « Et quid opus est verbis, etiam si omnium Synodorum decreta possent per infundibulum demitti in tuum corpus, tamen nondum esses Christianus, quia nimis parum conferunt. » Egregia sane conclusio, et digna tam gravi Theologo, qui paulo ante tam serio videbatur Concilii generalis judicium appellare. Omitto quod dicit de II, III et IV Synodo, cum similia sint prioribus, et ego brevitati studeam.

Venio igitur ad ea mendacia, quæ ad extenuandam Concilii Tridentini auctoritatem adversarii sine ullo pudore effutiunt, nec tamen omnia, nec etiam plurima, id enim infiniti operis esset, sed pauca de multis proferam: « Illi Sycophantæ, inquit Luthero in libro de Conciliis, qui parasitantur Papæ, adeo sunt dementati, ut hoc paradoxum audacissime defendant, Concilia potestatem habere condendi novos articulos fidei, et mutandi veteres. » At qui sunt isti Sycophantæ? Cur nemo nominatur? Ubi, quando, quo teste dixerunt, aut scripserunt, posse a Conciliis fidei articulos immutari?

Matthias Illyricus in libro de norma, ac praxi Concilii Tridentini: « Clamant illi, inquit, Concilii scilicet Patres, Ecclesiam, id est, Pontificem cum suis spiritualibus esse supra Scripturam; et Papam posse ex plenitudine potestatis contra Apostolum, et totum vetus Testamentum dispensare. » Hæc ille. Sed exstat Concilium, legatur diligenter, nusquam inveniuntur ejusmodi portenta.

Martinus Kemnitius in examine Concilii Tridentini, ita dives mendaciorum est, ut quatuor sententiolis, quinque mendacia comprehenderit: « Dicunt, inquit, Patres, videlicet Concilii, quod Papa habeat voluntatem pro ratione, in his, quæ vult; quod possit formam Sacramentorum ab Apostolis traditam immutare, quod contra epistolas Pauli possit statuere, quod dispensare possit contra quatuor prima Concilia, et contra verba Evangelii. » Quis crederet tam impudentes homines reperiri potuisse, qui de Tridentino Concilio tam audacter mentirentur, cum et ipsius acta

passim legantur, ad adhuc vivant plerique eorum, qui ipsi per se Concilio interfuerunt?

Sed restat adhuc aliud splendidum omnino, et sæpius repetitum adversariorum mendacium. Multis de causis Lutherani Hosium Cardinalem, virum æterna memoria dignum, implacabili odio persequuntur, sed eo præcipue, quod Legatus Apostolicæ sedis Concilio Tridentino præsiderit, atque eidem Concilio industria et sapientia sua non parum ornamenta, atque etiam emolumenti contulerit. Ut igitur simul, et Legati, et Synodi auctoritatem deprimerent, verba quædam, quæ is Cardinalis in libro de expresso verbo Dei, nomine Schwencfeldii hæresiarchæ protulerat, et ideo protulerat, ut indicaret, quam tetri errores ex Lutherana hæresi, quasi venæni fructus ex corrupta radice pullassent; illa, inquam, verba tamquam si Cardinalis ipsius sententiam continerent, boni isti viri magna cum execratione ubique disseminaverunt; ac primum in lib. Protestationis 54 Ministrorum, ita legimus: « Sed jam audiamus istius gloriosi gubernatoris præsentis conciliabuli verba, quomodo, et secundum quam regulam ille cum suis sodalibus velit de Ecclesiæ, et religionis controversiis judicare, et statuere: sic enim in blasphemæ verba erumpit, inquit: Nos vero Dei de cælo sententiam expectabimus, ac tum istos pro sua, non Scripturarum sententia dimicantes, tum ipsas etiam Scripturas facessere jubebimus. Non oportet Legis, aut Scripturæ esse peritum, sed a Deo doctum. Vanus est labor, qui Scripturæ impenditur, Scriptura enim creatura est, et egenum quoddam elementum; nec convenit Christiano nimium creaturæ addictum esse. » Quibus recitatis subjiciunt Protestantes: « Hæc iste nefarius Antichristi Cardinalis Legatus, et impij conciliabuli Gubernator, contra viventem Deum blasphematur. »

Illyricus vero in libro de norma et praxi Concilii Tridentini, posteaquam illa eadem verba ex libro Cardinalis deprompta repetivit, ita illi bene precatus est: « Dominus Jesus, inquit, obstruat igne infernali ista blasphema ora Antichristi, et ejus mancipiorum, et vindicet gloriam ab eorum tyrannide. » Quid tibi videtur, candide Lector, an non est scelus inauditum, et audacia plane incredibilis in causa tam atroci, et tam perspicua, tam impudenter mentiri? Est in manibus liber, nec ulla est in verbis ejus obscuritas, et si testimonium auctoris requiritur, ego ipse doctissimum illum senem aliquando dicentem audivi: « Ego ita sentirem? ego talia scriberem? si mea illa verba essent, vere dignus essem, qui in medio foro cremarer. » Et placuit tamen non uni, aut duobus, sed triginta quatuor simul Ministris verba illa optimi viri in alienum sensum ita detorquere, ut quæ Swencfeldii sunt, Cardinalis ipsius esse crederen-

tur; qui mihi similiter fecisse videntur, ac si aliquis modo contenderet illa blasphema verba Judæorum de Christo: « Ecce homo vorax, et potator vini, non est hic homo a Deo, qui Sabbatum non custodit, reus est mortis, tolle, tolle, crucifige eum; » atque alia his similia, non esse verba Judæorum, sed Matthæi, aut Joannis, quod in eorum Evangelii reperiantur. Habes igitur, quam parvi æstiment Concilia adversarii, et quod fraudibus, et calumniis eorum auctoritatem elevare conentur, qui tamen paucis ante annis generale Concilium, tamquam unicum remedium præsentium dissidiorum expetere videbantur.

Sed dicet aliquis fortasse, optabant illi quidem, atque optant etiam nunc generale Concilium, non ejusmodi, quale Tridentinum fuit. Ita est, optant illi generale Concilium, sed quale numquam fuit. Explicat enim conditiones Concilii Philippus Melanchthon in eo libello, quem inscripsit, de causis cur Lutherani ad Concilium non accesserint; sed potissimum due sunt. Altera, ut jus suffragii etiam decisivi habeant omnes homines docti, sive sacerdotes, sive laici sint; quod est in Ecclesia Christi in hunc diem inauditum. Nec talis Concilii ullum exemplum proferent, præsertim, cum doctos homines vocent, qui dum loquuntur, aut scribunt, aliquot verba Græca, aut Hebraica, Latinis admiscunt. Altera conditio est, ut detur ab Imperatore salvus conductus, non solum personis, sed etiam cause, hoc est, ut nec personæ possint puniri, si nolint obtemperare Concilio, nec fides, et confessio Lutheranorum possit damnari, etiamsi Theologi Lutherani eam defendere non potuerint; quæ conditio et cum superiore apertissime pugnat, et est ipsa per se inepta et ridicula. Nam, si nec personæ, nec sententiæ damnari possunt, nihil omnino in Concilio decerneretur.

Quorsum igitur attinebat petere, ut etiam laici suffragium habeant decisivum, si nihil est in Concilium decidendum? Et quorsum tot sumptus, tot pericula, tot labores in Concilio congregando? Quorsum ex toto orbe terrarum Episcopi, et Doctores vexantur, ut ad Concilium veniant? Quorsum tot dies in quæstionibus fidei proponendis, discutiendis, definiendis consumuntur: si posteaquam sunt omnia parata, adhuc licet unicuique Concilii decretum in controversiam revocare? Neque Philippus Melanchthon solus docet, docuit ante eum Martinus Lutherus, docuere post eum Joannes Brentius, Martinus Kemnitiuss, Lutherani et Calvinistæ omnes: « Capite, inquit, Lutherus art. 445 ex quingentis articulis, hoc Evangelium, quia neque Papæ, neque Conciliis, neque ulli hominum commissum est, ut concludat, quid sit fides. Ideo debeo dicere, Papa tu conclusisti cum Conciliis, nunc habeo ego judicium, an acceptare queam, neene. » Et

Calvinus lib. IV Instit. cap. 9, §. 8 : « Quoties, inquit, Concilii alicujus decretum profertur, expendi primum diligenter velim, quo tempore habitum sit, qua de causa habitum, et quo consilio; quales homines interfuerint; deinde illud ipsum, de quo agitur, ad Scripturam amussim examinari, idque in eum modum, ut Concilii definitio pondus suum habeat, sitque instar præjudicii; neque tamen examen, quod dixi, impediat. »

Itaque vult Calvinus, Concilii sententiam, præjudicium, non judicium esse, deque ea sententia posse, ac debere quoscumque, et maxime privatos homines judicare. Quod idem aliis verbis Kemnitijs, Brentius, et cæteri omnes docent. Quid vero est hoc aliud, quam nolle judicium ullum fieri? Nolle controversias unquam finire? Nolle pacem et concordiam, sed bella, schismata, dissensiones, lites vigere perpetuo? Sed bene habet; nisi aliud dicerent, facilius laterent: hæretici certe non haberentur. Nunc vero ita se produnt, ut plane nunc sint cæci, qui eos hæreticos esse non vident; nam cum hæresis ab electione dicatur, nulla est nota clarior, nullum certius signum hominis hæretici, quam cum Ecclesiastico judicio non acquiescit; sed ipse sibi est dux, ipse iudex, ipse dogma proprium eligit, quod sequatur. Fidei, obedientia comes est, mater humilitas, Hæreseos soror, contumacia, mater superbia est.

Quæ cum ita sint, nostræ jam partes erunt, ut quantum operæ, industriæ, laboris in Ecclesiastica auctoritate labefactanda hostes fidei ponunt, tantum nos in eadem asserenda, ac vindicanda ponamus; et quoniam ea in summo Pontifice, et Episcoporum Conciliis præcipue cernitur, et nos jam de Pontifice quinque libris, pro ingenii nostri tenuitate, disseruimus, nunc de Conciliis, quanta maxima poterimus claritate, Deo duce, atque auspice disseremus.

CONTROVERSIARUM

DE CONCILIIIS

LIBER PRIMUS

QUI EST DE NATURA ET CAUSIS CONCILII.

CAPUT I.

Ordo Disputationis.

Disseruimus hactenus de Capite militantis Ecclesie; nunc de ipsa Ecclesia disserendum erit. Quia vero Ecclesia bifariam considerari potest, ut in Conciliis congregata cernitur, et ut toto Orbe terrarum diffusa est; propterea nos quoque primum de Conciliis, tum de ipsa Ecclesia disputabimus. Præponimus autem disputationem de Conciliis disputationi de Ecclesia; licet Ordo naturæ contra suadere videretur, quoniam disputatio de Conciliis magis connexa est cum disputatione de summo Pontifice, quæ jam præcessit, quam disputatio de Ecclesia.

Igitur controversia de Conciliis duabus in rebus posita est, in definitione legitimi Concilii, et in ejusdem Concilii auctoritate; Hæretici enim hujus temporis fingunt novam formam Conciliorum, et iis deinde nullam fere tribuunt auctoritatem. Nos tamen his duabus partibus addemus tertiam.

Itaque in tres partes dividetur universa disputatio. In prima præmittemus quædam, quæ ipsi disputationi quasi aditum aperiant; qui scripserint de hac materia, quid sit Concilium, quotuplex, quot, et quæ hactenus celebrata sint: quæ omnia tractabimus sine contentione ad modum simplicis narrationis. In secunda definiemus, quid proprie postulet natura legitimi Concilii; ubi tractabitur de materia, forma, fine, et efficiente Conci-

liorum, necnon de iis, quæ adversarii requirunt in Conciliis. In tertia disseremus de auctoritate Conciliorum, tum absolute, tum etiam per comparisonem ad Scripturam, et summi Pontificis auctoritatem.

CAPUT II.

Quæ scripserint de Conciliis.

Ut igitur ordiamur a primo; de hac materia tractant in primis libri ipsi Conciliorum, qui tamen negligenter conservati sunt, et multis vitis scatent, quæ corrigenda sunt ex Veterum lectione; deinde multa exstant in decretis Gratiani, Ivoonis, Burchardi, Martini Bracarenensis; item pauca quædam legi possunt apud Hilarium lib. de Synod. Isidorum lib. VI Etymolog. c. 16. Bedam in lib. de sex ætat. in Constantino IV Freulphum; in fine Chron. Joan. Psellum et Photium lib. de septem Synod.

Præter hos Veteres scripserunt multi Recentiorum, ut Thomas Waldensis lib. II doctrinal. Fid. cap. 26 et 27. Joannes de Turrecremata lib. III Sum. de Eccles. Joannes Gerson in tractatibus variis de potest. Eccles. et Concil. Dionysius Carthusianus in lib. tribus de Concil. Joannes Eckius in Enchir. Jodocus Clichtovæus in defens. Concil. Senon. et Jodocus Tiletanus in defens. Concil. Trid. Joannes Cochlaeus in lib. de Concil. Joannes Roffensis cont. artic. Lutheri 28 et 29. Cajetanus in Opusc. Albertus Pi-